

АССАЛАМ

www.assalam.ru

НА КУМЫКСКОМ ЯЗЫКЕ

БУСУРМАНЛАНЫ РУГЪАНИ-ЯРЫКЪЛАНДЫРЫВ ГАЗЕТИ

№ 7 (108) Айда бир керен чыгъарыла / июль 2008 г. / ражап 1429 г. Багысы 15 манат

Редакторну колонкасы

Ассаламу алейкум, явлу охувчуларыбыз. Сизин булангы байлавлукъну гъакъында кеп айта болагъан эдик, энни шо жанлана барагъанны гъис этмеге башладыкъ. Аслу гъалда, шо мобильный байлавлукъ деген рубрикадан таба гёрюне.

Охувчуларыбыз кеп сююп, шондан пайдалана, тюрлю-тюрлю сораулар бере. Такрарланагъан гезиклерде, биревлени сораулары тюшюп къалса, шо кепдеги башгъа адамны сорауна жавап къайтаргъан сонг, охувчулар рази къалар деп эсибизге геле. Бир йимик сораула эки жавап бере турмагъа тюшмейгени англашыладыр. Бир-бир сораулары маънасын англамайгъан гезиклерде, шоланы жавапсыз къоябыз. Ана тилинде язып болмайгъанлар буса, билмейгенин орус тилде сорай. Биз буса, жавапны къумукъча къайтарыбыз. Жавапны олайлар ана тилинде язылгъан буса да, англаргъа умут этебиз.

Амма бу кепдеги сораулар булан тамаша къатнаубуз да болуп йибере. Масала, алда бир йыракъ юрта яшайгъан бир ажай уьюндеги масъалаларын бизин кемегибиз булан чечмеге къарагъан эди. Огъар, бизден эсе, ерли имам ювукъ да дюр, шогъар жавапны да дюр десек янгылыш болмас. Бу гезик де Гъайдакъ райондагы Тюменлер юрта яшайгъан башгъа бир ажай къайгъысына кемеке этгенни тилеген эди. «Зувап ораза да тутабиз, борч ораза да тутмагъа узакъ къалмагъан, – дей ол ажай. – Юртубузда газлар ёкъ саялы, 70 йылдан оьтген буса да, аркъамдан агъач таймай. Не бола дагъы шо газ масъалабызны чечмеге, бизге сиз бусурман къардашларыбыз сама да кемеке этигиз хари». Ол ажайгъа да, юртагъы газсыз турагъан жамиятгъа да нечакъы языкъсынсакъ да, бу масъала бизин къолубуздан чечилмейгенин англатьп, герекли идаралардан, гъукуматдан чола гёрюлмеге герек деп англатьдыкъ. Бу иште шо масъаланы чечип болагъанлар газетибизни охуй буса, гъайдакъ районну Тюменлер юртуна кемеке этип, зувап къазанмагъа бола. Чомарт хасиятлы адамлары Аллагъ да сюе чи.

СЫЙЛЫ АЙ

Шагъбан ай

Ислам динде оьр даражада къыйматланагъан ва арт-артындан гелеген сыйлы уьч айны экинчиси – Шагъбан ай гелди. Кёбюсю гезиклерде бу айны атына «уаззам», яни, «гъюрметли» деген сёз де къошула.

Ас-Салам-фото

Къудратны Еси Аллагъ бу айны туврадан-тувру Мугъаммат Пайхаммар ﷺ учун яратгъан. Сыйлы гъадислени бирисинде Шагъбан ай — о Пайхаммарны ﷺ айы: «Шагъбан ай мени учун белгиленген. Къудратны Еси Аллагъ оьзюню малайиклерине: «О, Мени малайиклерим, сиз гёрдюгюзмю?! Мени къулларым Мени сююмлю адамимны айына абур-сый эте. Оьзюмню къудратым, Оьзюмню уллулугъумну ихтиярлыгъы булан Мен оланы багъышлайман ва гюнагъларын-

дан гечемен» деп айтыла.

Олай да Расуллагъ ﷺ булай деген: «Оьзге айлардан Шагъбан айны оьрге салынмакълыгъы оьзге пайхаммарлардан мени оьрге салынмагъым йимик».

Шогъар гёре бусурманлар бу айгъа айрыча гъюрметли янашма ва Яратгъаныбызгъа сужда къылывда айрыча къасткъылма герек. Шо ай этилеген бары да яхшы ишлер учун берилген шабагъат 70 керен артагъанны эсде сакълама тюше. Шо саялы Мугъаммат Пайхаммар ﷺ бу айны

гюнлерини кёбюсюн ораза тутуп йибере болгъан.

Бу айгъа Шагъбан деп ат берилмекни маънасы, Пайхаммар ﷺ айтагъангъа гёре, «ташъаба» деген сёзден чыкъгъан, шо да «генгешдири» деген маънаны англата. Шо ай рагъмулу ишлер генгеше. Аллагъдан къоркъуп, Шагъбан айны оьрге салгъан, гюнагълардан сакъланып, парз ишлени этген адамны Аллагъ бары да гюнагъларындан гече ва бир йылны ичинде яманлыкълардан, аврувлардан къоруй.

Абдуллагъ ибн Къаис Расуллагъ ﷺ булай айтгъан деген: «Ким Шагъбан айны ахырынчы итнигюннде ораза тутса, Аллагъ ондан гечмекни багъышлар».

Эгер ахырынчы итнигюн Шагъбан айны лап ахырынчы гюнне рас гелсе, ону арты булан гелеген гюн талатгюн де Рамазан айны биринчи гюн болса, ахырынчы итнигюнню алдындагъы итнигюн ораза тутма герек. Айрокъда Шагъбан айны 15-нчи гюнндеги ораза къыйматлы. Олай да шо ай Пайхаммаргъа ﷺ: «Аллагъумма салли аля Мугъаммадин ва аля али Мугъаммадин ва саллим» деп салават салма тюше.

Шагъбан айны бизге Къудратны Еси Аллагъ Оьзюне ювукъ болувну, гюнагълардан чайылывну ёлу гъисапда савгъат этген. Муъмин адамны мурады буса оьзюню Яратгъанына лап яхшы къуллукъ этив ва сужда къылывдур. Шогъар гёре бу ай Аллагъны ва Расуллагъны ﷺ чакъырывуна жавап бермей ва Къудратны Есини савгъатындан пайдаланмай къоймакъ бусурман адам учун ёлгъа йиберме ярамайгъан иш.

СЫЙЛЫ ГЕЧЕ

Магъамматрасул АШИКОВ, ДИУ-ну муаллими

Бараат (къутгъарыв) деп бу гечеге эки затдан къутгъарыв бар экенге айта: бириси – гюнагъ ишлер этегенлер Аллагъны рагъмусундан къуру къалагъанлар, къутгъарывлагъанлар ва экинчиси – авлия адамлар (Аллагъгъа ювукъ гишилер) кемеке сиз ва иши бажарылмай къалмакъдан къутулагъанлар, къутгъарывлагъанлар бар саялы.

»

Бараат гече

Номерде:

3 ГЪАЖ - 2008

Бары да янны гъисапгъа алып

4 ИБАДАТ

Жамият намазны къыйматлыгъы

5 ИЛМУ

Сафинатун нажат

6 ПАЙХАММАРНЫ ﷺ ЯШАВУ

Нюрлю таварих

7 БИЛМЕГЕ ГЕРЕК

Къуръангъа гёре яшама башлайыкъ

ЯНГЫЛЫКЪЛАР

Ислам ва туснакъ

Англияны туснакъларына къарайган идараны ёлбашчылары оьзлени уьлкесиндеги туснакъдагы-ланы ислам дин булан таныш этмеге токъташгъан.

Булай тамаша ишге гъайран къалдырагъан кеп йыллыкъ сынав багъана болгъан. Белгили болгъан кюйде, туснакъда ислам динни къабул этгенлер жинаятчы ёлуна кеп сийрек гезиклерде къайта ва уьлгюлю агълюлер де къуруп, дагъы законну бузмай яшайлар. Бары да затны песте-пестесин билмеге сюеген англис-лер санагъан кюйде, харж якъдан да туснакъчылары ислам динге гелтирмек бек пайдалы экен.

Филиппинли бусурманланы уьстюнлюгю

Филиппины пачалыкъны Гьукуматы уьлкесини къыбла боюндагъы вилайтлагъа эркинлик, оьзбашына гъакимликни юрютмекни ихтиярын берген.

Бу бойларда аслу гьалда бусурманлар яшай. Энниден тутуп бу якъдагъы бусурманлар шариатгъа къюрюленген оьзлени конституциясын къабул этмеге болажакъ. Булай уьстюнлюкге етишек учун, бу якълардагъы бусурманлар артдагъы 40 йылны узагъында баш гетерип, давлар юрютюп тургъан. Бу давлар 120 минг адамны жанын къыйгъан.

Илму бойкот

Британияны оьр охув ожакъланы муалимлерини къуруму (огъар тюрлю-тюрлю университетлени, колледжлени 60 минг муаллими гире) тамаша къарар къабул этген.

Шо къарарча гёре, Израильны палестин халкъгъа этеген зулмусу саялы, бу уьлкени охув ожакъларына бойкот билдириле.

Израильге булай бойкот билдирмеге гъаракат этегенлени бириси – Ачыкъ университетни биология факультетни деканы жугъут миллетли Стивен Роз. Ол газетлерден таба Израиль юрютеген ишлеге разисизлигин билдирип, муалимлени бойкот этмеге чакъыргъан. Профессор Роз гьи-

сап этеген кюйде, бойкот къансыз давну бир къайдасы ва шону бир-бир уьлкелеге къаршы къолламагъа тарыкъ. Масала, апартеид политикасы саялы ЮАР-гъа билдирилген бойкот яхшы натижалар берген. Шолайлыкъда, бу къайданы Израильге де къаршы къоллама герек.

Бусурман англис-лер кеп болуп бара

Дин айырыгъа да, сионист гючлени таъсиринде къарамайлы, Англиядагъы бусурманланы санаву гюн сайын арта ва оланы сыдралары сыкълаша.

Бу уьлкени бусурманлары простой ишчиден башлап, премьер-министрге ерли оьзлеге гьюрмет этдирмеге бажаргъан. Ахтарывчалар айтагъан кюйде, англис-лер ислам динни аривлюгюн гёрюп, кеплер ону къабул этмеге башлай. Шолайлыкъда, арт заманны ичинде 14 мингден да къолай

инглис-лер бусурман болгъанлар. Шоланы арасында белгили адамлар да кеп ёлугъа. Англиядагъы умуми бусурманланы санаву буса, 3 миллион адамгъа ювукъ.

Бусурманлар – оьзгелеге уьлгю

«Wall Street Journal» деген журнал США-ны бусурманларын америкалы-лагъа уьлгю деп санагъан.

Бу натижагъа журнал США-ны бусурманларына яшавун ахтаргъан сонг гелген. Ахтарывлар гёрсетген кюйде, америкалы бусурманланы 59 проценти азында бакалавргъа ерли охуп битген, шо буса билим якъдан олар ал сыдраларда экенни гёрсете.

США-ны бусурманлары мадарлыкъ якъдан да дюнья оьлчевде (бусурманланы арасында) биринчи ерде: бешевден дёртевьюю йыллыкъ гелими 25 минг доллардан артыкъ, учёвден бириси буса, йылда 75 минг доллардан къолай къазана. Шолайлыкъ буса, бусурманлар артда къалгъан халкъ деген хабарны тубюкъарадан буза. Кюйге къарагъанда, бусурман уьлкелени ёлбашчылары оьзлени халкъы оьсюп, байыгъып болардай шартланы болдуруп болмай. Шолай шартлар бар США-да буса, бусурманлар тынч кюйде эркинине оьсе.

Алим-лер динаралыкъ-ланы беклешдире

Бизин газетибиз Сауд Аравияда пача Абдулла, динаралыкъланы беклешдирмек муратны гёз алгъа тутуп, конференция оьтгермеге сюегени гъакъында язгъан эди.

Энни бусурман дюньяны ичиндеги къаршы турувгъа да, хачперес, ягъуди дин-лер бир-бири булан да, ислам дин булан да аралыкълагъа багъышлангъан бу уьч-гюнлюк ёлугъув эсен-аман оьтдю. Сыйлы

Маккада оьтген бу форумда сюнитлени де, шейитлени де арасында къаршы турув башланма турагъангъа да агъамият берилди ва бузулма турагъан аралыкъланы къолайлашдырагъан ёллар ахтарылды.

Конференцияда ортакъчылыкъ этген нечесе юз алим, сауд пачаны цивилизацияланы аралыкъларын беклешдиреген саялы, Халкъара савгъат гийирме герекли-гини янын тутду. Бу савгъат дин аралыкъ-ланы беклешдирмек учун гъаракат этеген айры адамлагъа да, жамият къурумлагъа да тапшурулажакъ.

Ондан къайры, конференцияны нати-жасында цивилизацияланы аралыгъын беклешдиреген Халкъара центр къурмагъа гьукму чыгъарылды.

Пал салагъанлагъа дав билдирилген

Мычыгъыш Республиканы президент-и Рамзан Къадыров адамланы алдатып байыгъагъан палчылары, сигъручула-ны ишине разисизлигин билдирген.

– Булай «кёмекилеге», РФ-ни закон-ларына гёре, къатты янашыв болажакъ, – дей Мычыгъышны муфтисини орунбасары Гъамзат Хирахматов. – Герек болса, оланы туснакъгъа салма да тарыкъ.

Гъусейин Саиев дейген ругъани къул-лукъчу гетген йыл милициялар булан бирче сигъру булан къазанагъанланы 5 мингден къолай ялгъан гъайкеллер чыгъарып алгъанын билдире. Ону сёзлерине гёре, инелер, туклер ва къайдагъы гъалур-чапур адамланы башын манг этмек учун къолланма гъап-гъазир болгъан. Бир-бир гезиклерде бу адамланы артында оьр къуллукларда ишлейгенлер бола, шоланы да гележеги яхшы болмас.

Россияда ислам динге кёмек этилежек

Москвада ислам маданиятгъа, илмугъа, билим беривге кёмек этеген Фонд шо кепдеги халкъара Ислам къу-рум булан бир-бирине кёмек этежекге байлавлу дыгъар байлагъан.

Бу программа 2008-2009-нчу йылгъа ерли ишлежек деп гёз алгъа тутулгъан ва, Фондда билдирген кюйде, ону бюджети 500 минг долларгъа ювукъ болажакъ.

ГЪАМИС

Эки де адамны арасына олтурма ярай, эгер олар рази буса

Дыгъаргъа гёре, охувчулагъа, муталим-леге акъча премиялар (грантлар), стипен-диялар гёрсетилежек. Бу кёмекден пай-даланажакъ Россияны ислам охув ожакъ-ланы муталимлери илму-ахтарыв ишлеге, таржумагъа ва китап чыгъарывгъа гириш-меге болажакъ. Кёмекге умут этеген-лер ишлери ислам динге багъышланмагъа герекни билмеге тарыкъ.

Ондан къайры, «Цивилизация альянс-

ны беклешдиривде Россияны ва ислам дюньяны ери» деген темагъа гёре бирлик-де халкъара семинарланы да оьтгермеге тарыкъ болажакъ.

ДЕВАММ къаршы чыгъа

Ихтиярланы якълайгъан ДЕВАММ деген къурум Великобританияны пача къатыны II Елизавета ислам дюньягъа къаршы чыгъагъан Салман Рушди дей-ген язвучугъа рыцарланы орденин бергенни айыплай ва шогъар къаршы-лыгъын билдире.

ДЕВАММ яйгъан билдиривде шо гъакъ-да булай язылгъан: «Британияны пача къа-тыны Салман Рушдини рыцарланы ордени булан савгъатлайгъаны бу якъларда ислам динге яман янашагъанлыкъны гёрсете, шолайлыкъны маънасы да ёкъ, уьстевюне, бу иш дин аралыкъланы беклешдиривге пуршав да эте».

Булаб гъайран къалдырагъан иш дин аралыкълагъа пуршав этсе де, бусурман-ланы хатирин къалдырса да, оланы бузукъ ишлер этмеге тебермес ва къаршылыгъын цивилизация ёлда, ёруклу кюйде гёрсет-ме гъакъылы битмеген. Гюнбатарны хыйлы уьлкесини интеллигенциясы исламгъа къаршы чыгъыв сиясатгъа (политика) рази тюгюл, шону айыплай ва дин аралыкълар-да эришивлюклер болмакъдан сакълан-магъа чакъыра, шону маънасы да, гележе-ги де ёкъну ачыкъ этмеге къарай.

«Великобританияны жамияты да ва жамият къурумлары да бу гезик де «рыцар-лыкъ ишни» айыплар деп умут этебиз. Булай ишлени артында шайтанны жиргенч политикасы яшырылгъанны юзюн де ачар-лар», – деп ДЕВАММ-ны билдиривюнде айтыла.

ГЪАЖ - 2008

Магхамматрасул ОМАРОВ
информационно-аналитический
центр «Фикр»

mr-omarov@mail.ru

Бары да янны гъисапгъа алып

Гъаж масъалалагъа къарайгъан муфтини орунбасары
Агъмат гъажи Магхамматов булангъы баянлыкъ.

Май айны ахырында Москвада РФ-ни Гъукуматыны янында иш гёреген гъаж Советни жыйыны оьтгерилди. Онда регионлагъа пайланагъан квоталар ва гъаж къылмакъ учун иш гёрежек компаниялар белгилене эди. Бу йыл шо иш «Арафат», «Баракат», «Кавказ», «Зам-зам» ва «Муздалифа» деген компаниялагъа тапшурулгъан. Гъали, гъаж къылмакъ учун документлер къабул этилмеге башлагъан биринчи гюнлерде, биз бу масъалагъа къарайгъан муфтини орунбасары Агъмат гъажи Магхамматов булан ёлугъуп, янгылыкъланы, алышынывланы гъакъында баянлыкъ бермеге тиледик.

– Тегин гъаж къылыгну гъакъында бизге де кёп сорай бола, тек, биз нечакъы суйсек де, шолай имканлыгъыбыз ёкъ. Кюйге къарагъанда, бу соравлар бизин якълыбыз Сулейман Керимов тегин берген ерлени айланасында юрюле. Шо ерлени гъакъында айтса, тегин ерлер беребиз деп бизге бирев де гелмеген ва шо ерлер

– Агъмат гъажи, бу йыл гъаж къылыгъ гъазирликде алышынывлар бармы?

– Алдагъы йыллар булан тенгешдиргенде, бу йыл бир тюрюю алышынывлар болажакъ. Нечакъы суймесек де, бу йыл гъажны багъалары гётерилген. Шо бирт де бизден гъасил болмай. Сав дюньяда болагъан алышынывлар бизге де тиймей болмай. Биринчи себеп – Маккада Гъарам межитге ювукъдагъы 500 метр ерни айланасы янгыртыв учун бузулгъанлыгъы ва шо гъакъда къонакьюйлердеги 500 минг ер кемитилгени. Шо саялы Маккада турушну гъагъы 2-3 керенге артгъан. Экинчи себеп – дюньяда напны багъасы гётерилгенлиги ва, шолайлыкъда, самолет булан барагъанлагъа билетни багъасы артагъанлыгъы.

– Бары да гъисаплардан сонг, сапар учун нечакъы харж чыгъажакъ экен?

– Оьрде белгиленген компаниялар булан баражакълар, орта гъисапда, булай багъалар тэлемеге герек болажакъ: самолет булан:

Магъачкъала-Мадина, Жидда-Магъачкъала – 82 500 манат;

Магъачкъала-Акаба, Акаба-Магъачкъала – 65 минг манат;

Магъачкъала-Дамаск, Акаба-Магъачкъала – 69 минг манат;

Баку-Мадина, Мадина-Баку – 64 900 манат;

ер транспорт булан барагъанлар учун – 23 600 манат.

– Дагъыстандан бу йыл нече адам гъаж къылма болажакъ?

– Москвада болгъан жыйында бу масъалагъа байлавлу болуп кёп сёз юрюлдю. Белгили болгъаны йимик, алдагъы йылланы санап къарагъанда, гъажгъа Россиядан барагъанланы 80 проценти – Дагъыстандан болгъан. Шону гъисапгъа алып, биз 15 минг ерни бермекни тилеген эдик.

Амма сав Темиркъазыкъ Кавказ учун бу йыл янгыз 12 500 ер гёрсетилген. Шолардан Дагъыстан учун – 8 минг ер.

– Гетген йыл ер транспорт булан гъаж къылма суйгенлени кёплери документлерин гъазирлеп болмагъан саялы, уллу къавгъа болгъан эди. Бу йыл ер транспорт булан ва самолет булан барагъанланы къайсы кёп болажакъ?

– Биз гъаж къылагъан гъар гишини ол нечик суйсе, шо кепде йибереге гъазирбиз, тек адатлангъан низамгъа гёре,

Дагъыстан учун гёрсетилген 8 минг ерден, яртысы ер транспорт булан, яртысы да самолет булан сапар этежек деп гёз алгъа тутулгъан.

Бизин адамланы эсине гелеген кюйде, гъаж къылыгну масъалалары, о кепде оьзге масъалалар да, гъар ким суйген кюйде чечилме бола. Гъар ким де, дюньяда болагъан алышынавлар, бизге де тиегени булан рази болма тарыкъ. Гъаж къылыгну масъаласында гъукумат идаралар да, жамият къурумлар да ортакъчылыкъ эте. Бу ишде къайсы буса да бир къурум герекли кюйде ишлемесе, бар айыпны

АС-САЛАМ-ФОТО

артда да бизге сала. Масала, россияны гюмрюк постунда бир-бир англавсуздукълар болса да, биз айыплы болуп чыгъабыз. Эгер, оьтеген улкелени низамын бузмакъ, бу парзы кютмеге кёп къарсаламай кютме бажарылар эди. Бу къыйын иш экенни, ёл авур экенни, гъар тюрюю гъисапгъа алынмагъан ишлер тувулунма болагъанни яхшы англайбыз, тек гъаж не заманда да кютме къыйын ва ислам динни лап авур шарты экенни эсде сакълама тарыкъ. Бугъар Яратгъаныбыз кёп сынавлар салгъан ва шо кепде кёп яшыртгъын гъакъыл да.

– Ругъ идарагъа тегин гъаж къылма сюеп гелегенлер кёп бола. Бир-бирлер айтды-къуйтду юрютюп, ругъанилер бир тайпа адамланы гъаж къылма къоймагъан экен. Булай масъалаланы нечик чечесиз?

нечик пайланагъанни да билмейбиз. Ругъ идара да, биз де гетген йыл биревню де гъажгъа тегин йибередемек. Шолайлыкъда, бу соравлагъа жавап къайтармагъа болмайбыз.

– Йылдан йыл бир адамлар гъаж къылагъан саялы, бир де бармагъанлар барып болмай деген хабарлар да юрюле. Гёрсетилген квоталар бары да адамгъа етишмесе, не этмеге хыялыгъыз бар?

– Тюз зат. Гъар йыл гъаж къылагъанлар, озокъда, бар. Амма оланы санау нече де аз. Бу адамлар заманында документлерин де гъазирлей ва оьзге тарыкъны да созмай чалт кюте.

Гъаж къылыгну гери урмагъа биз болмайбыз. Амма лап ахырынчы гюн де гелип, документлерин къабул этмекни талап этенге кёмек этип болмасбыз. Тез гелип,

ГЪАЖ

Гъакъ ёлгъа
тюшгенлер шо
ёлдан тайышмас
эди, эгер эри-
шивлюклерде
ортакъчылыкъ
этмей буса

документлерин берген гишиге пуршав-лукълар да болмас. Ондан къайры, бу айыпланы этегенлер, аслу гъалда тувра бизге гелмей, биревлерден таба гъаж къылма сюегенлер болуп чыгъа. Олайлар гюп жыйылгъанча заманы йибере, сонг геч болуп къала. Бу йыл буса, шолай затлар болмасын учун, гюп жыйылгъанча къаралмай, документлер къабул этилежек.

Гъар йыл гъаж къылагъанлар да билмеге тарыкъ, бу ял алыгну сапары тююлюню ва онда курортда йимик шартланы болдуруп болмайгъанни. Масъала нечик къыйын гёрюнсе де, ону гъакълашып чечмеге бола. Алгъасамакъ бизин мердешибиз, амма гъал терсине айланмакъ да бола. Бары да тарыкъсыз лакъырлар буса, гюнагъгъа тарытма бола. Шолардан бизин Аллагъ сакъласын!

– Исламны оьзге шартлары йимик, гъажны да оьзюню илмусу бар, парзы да, гери урувну да ва шолай башгъаларын билмеге талап этеген. Биз буса, гъаж масъалаланы уйренивге, биливге даим тергевлю янашмайбыз. Гъаж-компания деп айтылгъан сонг, бир-бир билим курслар да оьтгересиздир?

– Гертиден де, гъаж, исламны оьзге парзларындан эсе, артыкъ билимни талап эте. Огъар болгъан чакъы бек жаваплы янашма тарыкъ. Гъар ким лап башлап гъажны шартларын билмеге герек ва нени къутгъарса, не болагъанни билмеге тарыкъ.

Биз документлени къабул этмеге башлагъандокъ ярыкъландырывчу ишибизни де башлайбыз. Бу йыл да гъаж къылагъанланы билимин артдырывгъа уллу агъамият бережекбиз. Шо мурат булан, Маккада, Мадинада ва оьзге сыйлы ерлерде геземеге тынч болсун учун китапчалар гъазирлеп турабыз. Телевизордан таба «Аллагъны къонакълары» деген гъазирлейген, уйретеген сериал гёрсетилежек. Ондан къайры, бир-бир районларда гъазирлейген семинарлар да оьтгермеге хыялыбыз бар. Гъажны алдында гъар межитни имамы бу масъалагъа байлаву ваъзалар охумагъа борчлу.

Амма не ишлер этсек де, не курслар оьтгерсек де пайда болмас, эгер гъаж къылагъан гиши билимин артдырмакъ учун оьзю гъаракат этмесе.

Оьзюбюзню янындан буса, гъаж къылагъанлагъа кёмек гъисапда яхшы гъазирленген: тил билеген, билими бар, бу ишде сынавлу адамланы йиберебиз. Самолетну ёлбашчысы гъисапда да тил билеген ва еринде арив айланагъан адамны белгилейбиз. Бу йылдан тутуп, гъар гюмрюк постда да оьзюбюзню адамыбыз болажакъ.

– Машинлеге нечик буса да талаплар этилени?

– Гетген йыл Тюркияны гюмрюк къулугъу 10 йыл алда чыкъгъан машинлени оьтмеге къоймай эди. Бу йыл да шо масъала болма бола. Гъаж учун 1999-нчу йылдан алякъда чыкъгъан машинлер яратылмайгъанни билмеге тарыкъ.

Газетден таба охувчулагъа чакъырыв этмеге сюемен. Алдагъы йылларда эс этген кемчиликлени гъакъында бизге язгъанни сюер эдик. Шо гъакъда «Ассалам» газетни редакциясына да язма ярай.

ИБАДАТ

Агьмат ИСАЕВ

Жамият намазны къыйматлыгы

Алгьамдулиллагьы Раббил ʿаламина вас салату ва ссаламу ʿала ашрафил мурсалина ва ʿала алигьы ва асгьабигьы ажмаина. Ассаламу алайкум. Аявлу дин къардашлар ва къызардашлар!

Жамият намазгьа межигте гелмеге герекни гьакьында бир аз айтмагьа сюемен. Пайхаммар ﷺ Маккадан Мадинагьа гьижра этген заманда кьонак болуп Абу Аюб Ансарини уюнде токътагьан болгьан. Шо заманда Пайхаммар ﷺ биринчи межит тизмеге кюрчю салгьан. Пайхаммар ﷺ шонда баргьан заманда магьа яшамагьа уй герек деп айтгьан буса, асгьабалар Пайхаммаргьа ﷺ бир гюнден уй тюзюп бережек эди, озлени гючлю сюювю саялы. Амма Пайхаммар ﷺ озюне уй тюзмекни гьакьында ойлашмагьан, межит этмекни гьакьында ойлашгьан.

Шо зат, аявлу дин къардашлар, уллу гьикмат туюлму дагьы?! Шону биз англамагьа герекбиз. Межитлени бош кьоймагьа ярамайгьаны ва онда юрюмеге борчлубуз. Аллагьу Таала Къуръанда айта (маънасы): **«Гьакъ кюйде шо межитлени тюзедир, алай ариу тюзедир, алай ариу этедир, жамият намазлагьа да юрюп, Аллагьы да, Пайхаммаргьа ﷺ да иман салгьан адамлар, шонда да гелип, ибадат этгенлер».**

Пайхаммарны ﷺ гьадисинде бар: «Бир адам озюню уюнде камил кюйде намаз да жувунуп, уйден чыгып, межигте намаз кьылмагьа деп дагьы мурады ёк кюйде межигте барса, гьар басгьан абатыны санау чакьы гюнагьлардан Аллагь тазалар ва шо межигте кьылгьан намазы да йигирма етти керен кёп болар. Сонг шо адам межигте намазгьа токътагьан заманда малайиклер шогьар дуа эте дей: «Аллагьумма гьфир лагьу Аллагьумма ргьамгьу». (Я Аллагь, сен шо адамгьа рагьмулу бол) (имам Бухари).

Гьали биз булай алып кьарасакъ, дюньяны мисалын да алып, бир ариу акьча гелеген ер бар буса, дюньяны ахырына да барабыз, башгьа пачалыкьлагьа да барабыз, дюнья учун биз талашабыз. Гьали кьарагьыз дин къардашлар, межигте намаз кьылмагьа барсакъ, йигирма етти керенге кёп бола, биз кьылгьан намазны зувабы. Шолай затны биз кьутгьарсакъ, бизге ким деп айтма ярай?

Пайхаммарны ﷺ ва асгьабаланы заманында межигте юрюмейген адам ёк эди, ачыкь мунапыкь болуп туюлесе. Гьатта юрюп болмайгьан заип адамлар да эки де янындан кьолларындан тутуп, намаз кьылагьан сыдрагьа токътай эдилер. Нечик авруйгьанда да жамият намазны кьоймагьан. Биз буса, саппа-сав кюйде бир жамият намазгьа барма сама кьаст этмейбиз. Пайхаммар ﷺ айтгьан: «Мунапыкьлар намаз-

лагьа юрюмейгенде мени эсеме геле, озюню еримне имамлыкь этмеге бир адамны да кьоюп, жыйып жагьил яшланы да, агьачлыкьгьа да барып, агьач да жыйып, шоланы уйлерин ялла-тайым деп».

Дагьы да Пайхаммар ﷺ айтагьан болгьан, шо адамлар

де узюрю себеп булан, Хатамул Асам уллу гьрген озюню яшы оылгенден эсе. Шунда бек ойлашмагьа зат бар, къардашлар.

Гьасан устаз яза, имам Раббани айтагьан кюйде, бир керен межигте де барып, кьылгьан намаз, бир минг арбаниятдан кьолай. Арбаниятны маънасы –

дей. Пайхаммарны ﷺ алдына олтурма да олтуруп: «Аллагьу Таланы кьудраты булан магьа кёмек эт», – деп тилей. «Не болгьан сагьа?» – деп сорагьанда, ону есиси чаба туруп геле хынжалын да чыгьарып. Пайхаммар ﷺ: «Не болгьан сизге?» – деп сорагьан. «Я, мен шу тюени сатып алгьан эдим ишлетмеге ва озюме пайда болсун деп. Магьа шу тюе тынгламай, мен айтгьанны да этмей. Сонг мени эсеме гелди шуну союп, этин сама сатсам пайда болдур деп. Сойма скойген заманда бу тюе менден кьачып

Ас-Салам-фото

биле буса шону пайдасын, шону зувабын, олар дёрт аякьланып да, гележек эди межигте. Ва олагьа айтса, шо межигте акьча пайлай деп яда яшлагьа кампетлер бере деп, чаба туруп, гелер эди. Умар асгьабаны (р. а.) заманында бир адам жамият намазгьа гелмей кьалса, асгьабалагьа айта болгьан: «Шо адамны уюне барып кьарагьыз ол адам неге гелмеген, авруй буса да ярай, ол авруй буса шогьар зиярат этигиз, себепсиз гелмеген буса, шогьар бетлегиз ва урушугьуз, бетин кьызартыгьыз». Бир гюн бир адам намазгьа гелмегенде, Умар (р. а.) барып, уюне де айтгьан анасына: «Сени яшынг неге намазгьа гелмеду?» Ол кьатын айтгьан: «Гьей бусурманланы башчысы, мени яшым эртен болгьан чакьы юхламай ибадат этип турагьан яш, гьали юхлап кьалгьан». Умар асгьаба (р. а.) айтгьан: «Сени яшынг эртен болгьан чакьы юхлама да юхлап, намазгьа гелген эди буса, нечакьы да ариу болажакь эди».

Сайит ибну Мусайбни валилеринден бириси булай айта болгьан. «Кьыркь йылны ичинде мен бир намазны да кьутгьармадым, имамны артындан озюню заманында кьылдым». Хатамул Асам деген Аллагьны валиси (р. а.) айтгьан: «Бир гюн мен бир намазгьа гелмей кьалдым бир узюрю себеп болуп, шо заман магьа тазият этмеге гелди. Абу Исгьакь ал Бухари деп айтагьан Аллагьны валиси гелди, амма мени яшым оылген эди буса, магьа он мингден де кёп адам гележек эди тазият этмеге, гьали кьарагьыз дей шу адамлагьа, дюньяда гелеген балагьларын булар уллу гьере ахыратны балагьларын эсе». Бир кьутгьарылгьан намазны, озюню

чонкь да кьазып, кьарангы ерде кьыркь гюн ибадат этип турмакь, кьыргьа да чыкьмай. Пайхаммар ﷺ межигте барагьанда гиччи абатлар эте болгьан дей, шону зувабы кёп болсун учун. Бир гюн Аби Амаатил Багьили деген асгьаба чаба туруп ва йылай туруп, Пайхаммарны ﷺ янына гелип, айтгьан: «Я Аллагьны Элчиси ﷺ магьа бир балагь гелген». «Не болгьан сагьа, я Аби Амаатил?» – деп огьар Пайхаммар ﷺ сорагьан. Ол булай хабарлай: «Я Расулаллагь ﷺ, минг тюелени уьстуне экер-экер арпа дорбалар да салып, кьыркь кьул да булан оланы сатмагьа Шамгьа бара эдим. Макканы да оьтуп кёп йыракьгьа етишмедим, алдыма тонавчулар чыгып, бары да затымны алды, озюм буса гьарангьа кьачып кьутулдум». Пайхаммар ﷺ огьар: «Шо затгьамы сен шонча йылайгьанынг, мен тургьан эдим, сен жамият намазны кьутгьаргьансан деп», – деген. «Я Аллагьны Элчиси ﷺ, бир минг тюе де, шо тюелени уьстундеги арпа дорбалар да шо жамият булан кьылгьан бир намазгьа тиймейму?» – деп сорагьан. «Я, Аби Амаатил Багьили, сен Магьрибден Машрикьге етишеген чакьы тюелер де булан чыкьсанг, шо тюелени уьстунде экер-экер дорбалар да бар буса, бири алтындан, бириси де акьчадан толуп, онг кьолунг булан алтын пайласанг, сол кьолунг булан акьча пайласанг, садагьа этип, шолай бир минг йыл этсенг де, бир керен этген жамият намаз булан шо тенг болмас», – деген шогьар Пайхаммар ﷺ.

Бир керен Пайхаммар ﷺ гетип барагьанда муну янына кьоркьгьан гьалда бир тюе чабып гелди

гетди», – деп болгьан ишни бу гиши англата. Сонг Пайхаммар ﷺ бу тюеге сорагьан: «Сен неге шолай затланы этесен?» – деп. «Я, Аллагьны Элчиси ﷺ, гьали сен магьа тынгла, – деп бу тюе сёйлеген. – Мен нечик кьачмай турайым мундан? Шу адам яссы намаз да кьылмай ята эди буса, жамият намазгьа да бармай эди буса. Буланы агьлюсюне Аллагьу Таала бир балагь йиберсе, мен де шо азабгьа кьошулмакьдан кьоркьман. Эгер де мени есим сени алдында сёз берсе, мен разимен ишлемеге де, шу айтгьанны этмеге де ва соймагьа суюсе, шогьар да разимен». Сонг ол адам Пайхаммаргьа ﷺ намаз да кьылмагьа, жамият намазлагьа да юрюмеге сёз берген. Сонг экевию де кьайтып гетгенлер.

Пайхаммаргьа ﷺ бир арап гелип булай сорагьан болгьан: «Я Аллагьны Элчиси ﷺ, жумадан жумагьа да намаздан намазгьа да, уллу гюнагьлардан сакьланса шо адамны гюнагьлары тазалана деп сен айтгьан деп эшитген эдим. Шо мен эшитген зат тюзму?»

Пайхаммар ﷺ булай жавап берген: «Я арап, шо мени авзумдан чыкьгьан сёздюр: жумадан жумагьа да, намаздан намазгьа да шо адам уллу гюнагьлардан сакьланса, урламакь йимик, ичги ичмек йимик, адам оьлтюрмек, зина этмек йимик ва башгьа уллу гюнагьлар этмесе, шону гюнагьлары гечилер. Шо мен айтгьан затны уьстуне бир дагьы кьошман. Жумагюн киринсе, анасындан тувгьан яш йимик гюнагьларындан да тазаланар. Аллагьу Таала кьуват берсин барыбызгьа да, биринчи магьа, сонг сизге де жамият намазлагьа юрюмеге».

ГьАМИС

Гьакьыллы
адам деп
жанындан
гьысап беривню
талап этегени
санала

ТАРИХ

Абу Бакарны халипа этип сайлагьан кюй

Пайхаммар ﷺ авур кюйде авругьанда ва жамият намазны юрютмеге болмайгьанда, ол намазны юрютмеге (имам болмагьа) Абу Бакаргьа тапшургьан болгьан.

Расулаллагь ﷺ гечингенде, бир-бир ансарлар (мадиналылар) халипа этип (Пайхаммарны ﷺ орунбасары) ансарны сайлама герек дей, мугьажирлер буса (ислам дин саялы, Пайхаммар ﷺ булан Мадинагьа гечген макькалылар) халипа этип макькалы сайланма герек деп тутта. Шолай болма герек деп Абу Бакар да ойлаша. Ол Умар асгьабаны ва Абу Убайдатны кьоларындан да тутуп: «Мен шуланы бириси халипа болургьа разимен», – дей. Шо заман Абу Убайдат бек уялгьанлыгьындан гьэзлерин юма ва йылап йибере, Умар асгьаба буса, кьолун тартып алып, бу кепде кьычырып айта: «Аллагь булан ант этемен, мени шу ерде башымны гесгенге разимен, арасында Абу Бакар бар адамлагьа ёлбаш-

чылыкь этгенче. Я адамлар, мен Абу Бакаргьа халипа гьысапда ант этемен. Аллагьны Элчиси ﷺ Абу Бакарны герти дюньяны яхшылыкьларын гелтиреген намазланы юрютмеге салгьан сонг, бу дюньяда да ёлбашчы болмагьа тийишли экенге адамлар рази бола. Бары да халкь огьар ант эте.

Озьон халипа этип сайлагьан сонг, Абу Бакар жыйлгьанлагьа булай дей: «Я адамлар, сиз мени ёлбашчы этип сайладыгьыз. Мени сизден яхшы деп сайламагьан. Эгер мен яхшы иш эте бусам – магьа кёмек ялгьагьыз, янгьылышсам – тюзелтигиз. Мени учун сизин лап осаллыгьыз да гючлю, огьар ихтиярларын кьайтармай туруп. Тююзюзлюкьню, зулумуну этген адам такьсырындан кьачмас. Магьа таби болугьуз мен Аллагьгьа ва Ону Элчисине таби болгьанча ва мен олагьа тынгламасам, сиз де магьа тангламагьыз».

ИЛМУ

Абусуфьян АКАЕВ

Башы алдагы номерде

**Тутулагъан, гийилеген
затланы баяны**

Ай дин къардаш! Эргишиге де, къатунгишиге де, намазгъа жувунмакъ учун болду, оьзге зат учун болду, алтундан яда гюмюшден болгъан къумгъан йимик, къашыкъ йимик, савут гъарамдыр. Амма олар булан сув берилген савут гъалалдыр. Къатунлагъа алтун-гюмюшден болгъан гъар-бир затланы гиймеге де, такъмагъа да, кеп исраплыкъ этмесе, гъалалдыр. Алар булан Къуръанны ярашдырмакъ да гъалалдыр.

Эргишиге де гюмюш булан Къуръанны ярашдырмакъ – гъалалдыр. Гюмюшден болгъан юзюк – сюннетдир. Гюмюш булан, белбав йимик, хынжал йимик, даву затларын ярашдырмакъ да, адатдан озмаса, гъалалдыр.

Къатунгишиге чилледен болду, йибекден, кежиден болду, этилген затланы гиймеге де, уйде яймагъа да гъалалдыр.

Амма бир уьзрю болмаса, алар эргишиге гъарамдыр. Амма опуракъны ягъаларына чалув йимик этип, адатдан озмай, тутмагъа гъалалдыр. Алардан да, оьзге затдан да, къошулуп этилген зат да гъалалдыр, амма алар артыкъ къошулгъан буса – гъарамдыр.

Башны болду, сакъалны болду, къара булан боямакъ да – гъарамдыр, къызыл булан боаямакъ – сюннетдир. Сакъалны юлюмакъ – гъарамдыр; макругъ деп айтагъанлар да бардыр. Мыйыкъланы къыркъмакъ да, сакъалны тарамакъ да, тырнакъланы гесмакъ да, авратдан да, къолтукъдан да тюкню тайдырмакъ да – сюннетлердир.

Нажас затланы баяны

Ай дин къардаш! Нажас затлар он алтыдыр: ит – бир, донгуз – эки, аланы экисини де тувмасы – уьч, аланы уьчюсюню де шагъваты – дёрт, эсиртеген ички – беш, адамдан да, балыкъдан да, женгертгеден де оьзге затны, шариатда бар кюйде союлмай оьлгени – алты, шоланы уьчюсюнден де оьзге гъайванны оьлмей айрылгъан саны – етти, къан – сегиз, ирин – тогуз, къусукъ – он, покъ – он бир, сийдик – он эки, сийдикден сонг адамдан бир-бирде гелеген акъ сув – он уьч, къатун булан масхара этгенде гелеген, шагъватдан гъайри бир зат – он дёрт, адамдан оьзге, оьзюню эти ашалмайгъан затны сюю – он беш, нажас затланы тююню – он алты.

Оьзюню этин ашамагъа ярайгъан гъайванны тюю – тазадыр. Чагъыр да, оьзлюгюнден ханцгъа айланyp къалса, таза боладыр.

Оьлмакъ себепли нажас болгъан терини дабагъ этсе де – таза боладыр.

Ит булан да, донгуз булан да нажас болгъан затны етти керен жувар. Бир жувагъанда таза топракъ булан жувмагъа герекдир. Олардан экисинден де оьзге зат булан нажас болгъан затны уьстюнде сув акъдырмакъ таманлыкъ этер. Амма къатгъан къан йимик, гез гериуп айырагъан нажас буса, аны оьзю де, татуву да гетер чакъы жувмагъа герекдир. Гетермеге къыйын болгъан яда туюсу, яда ийиси къалса да къайырмайдыр. Амма экиси де бирче къалса ярамайдыр.

Сютден башгъа зат ашамагъан эркек яшны сийдиги тийген ерге сувну акъдырмаса да, себилмакъ таманлыкъ этедир. Сувдан оьзге агъылагъан зат нажас болса,

Сафинатун нажат

оьзюнде чычкъан тюшюп оьлген ханц йимик, ону таза этмеге болмайдыр.

Эшикке олтурмакъны баяны

Ай дин къардаш! Эшикке олтурмакъны сюннетлери сегиздир: адамлардан яшырылмакъ – бир, адамлардан арек болмакъ – эки, сол къолу булан тазалыкъ этмакъ – уьч; гъажатханагъа гирегенде сол аягъын, чыгъагъанда онг аягъын алдын этмакъ – дёрт; гиргенче бир аз алдын: «Бисмиллагъи Аллагъума инни аьзуубика минал хубуси вал хабаъис» деп айтмакъ – беш; чыкъгъанда: «Гуфранака алгъамду лиллагъи ллази азгъаба аннил аза ва афани» деп айтмакъ – алты; гъажатханадан оьзге ерде сув булан тазалыкъ эте буса, эшикке олтургъан еринден тайып этмакъ – етти; ютгюрмакъ булан да, оьзге затлар этмакъ булан да, сийдикден тазалыкъ этмакъ – сегиз.

Макругъалары тогуздуз: оьзю-

булан тазалыкъ этмакъ бютюнлюк этмейдир.

Намазгъа жувунмакъны баяны

Ай дин къардаш! Намазгъа жувунмакъны парзлары алтыдыр:

Аввалгъынчысы – нийят этмакъдыр. Нийятны: «Мен нийят этдим намазым ёкълукъну гукъмусун тайдырмагъа», – деп этер. Нийятны да, бетин жувмакъны да бир-бирине тийдирмакъ борчдур.

Экинчиси – бетин жувмакъдыр. Къарагъан гишиге араларындан бет гериюнеген кюйде сюйрек сакъалны – тюбюне етдирип жувмагъа герекдир. Гериюнеме буса, уьстюн жувмакъ таманлыкъ этер.

Уьчюнчюсю – эки де къолларын тирсе-клерине ерли жувмакъдыр.

Дёртюнчюсю – башына масгю этмакъдыр. Бир аз ерине сувлу къолун салып, сыйпамай къойса да ярайдыр.

Бешинчиси – эки де аякъларын багъан-

Ас-Салам-фото

де Аллагъу Тааланы яда пайгъамбарны аты язылгъан затны алып бармакъ – бир, оланы атларын авуз булан айтмакъ – эки, ёлгъа сиймакъ – уьч, очаргъа сиймакъ – дёрт, емиш битеген терекни тюбюне сиймакъ – беш, Айгъа-Гюнге алдын бермакъ – алты; чарасызлыкъ болса тююл, сэйлемакъ – етти, ерде болгъан тешиклеге сиймакъ – сегиз, токътагъан сувгъа сиймакъ – тогуз.

Гъарамлары дёртдюр: авлакъда болуп да къыблагъа яда алдын, яда артын бермакъ – бир; нечакъы легенде сийсе де, масжидде сиймакъ – эки, къабурланы уьстюне сиймакъ – уьч, изнусуз гъайри гишини мюлкюнде сиймакъ – дёрт.

Авлакъда болмагъан сонг, къыблагъа яда алдын, яда артын бакъдырмакъ – макругъдур.

Эшикке олтурмакъ булан адамны авраты булгъанса, аны сув булан яда бир оьзге гюрметли болмагъан зат булан таза этмакъ борчдур. Оьзге зат булан тазалыкъ этип къоя буса, уьч къайта сибирмакъ борчдур. Шонда да таза болмаса, дагъы да сибирмакъ борчдур. Сибирмакъны кюю де, аввал ол затны, авратындан бир таза ерге тийдирип, сонг айландырып сибирип алмакъдыр.

Амма авратдагъы нажас къуругъан буса, яда оьзю чыкъгъан ерден оьзге ерлеге де яйылып, нас этген буса, сувдан оьзге зат

чакъларына ерли жувмакъдыр. Ярылулар бар буса, аларда да, тырнакъ тюплеринде де мугъкамлыкъ этмакъ герекдир.

Алтынчысы – шу эсгерилген затланы эсгерилген тартиби булан этмакъдыр. Амма бир гиши намазгъа жувунмагъа нийят этип, сувгъа чомулса, нечакъы токътамаса да, намазгъа жувунмакъ гъасил боладыр.

Сюннетлери он еттидир: башлайгъанда, «Аьзуу биллагъи мина шайтани рражим, бисмиллагъи ррагъмани ррагъим» деп айтмакъ – бир; бетинден аввал бувунлагъа ерли къолларын жувмакъ – эки; авзуна сув алмакъ – уьч; бурнуна сув алмакъ – дёрт; башны бар да ерине масгю этмакъ – беш; масгю болду, оьзге ерлерин жувмакъ болду, гъарисин уьчер этмакъ – алты; къалын сакъалны араларындан бармакъларын оьтгермакъ – етти; бармакъ араларын да шол кюйде этмакъ – сегиз; эки де къулакъны ичине де, тишине де янгы сув булан масгю этмакъ – тогуз; онг якъдагъы санларын сол якъдагъы санларын алдын жувмакъ – он; гъар ерин жувагъанда, эки къырыларын да къошуп, артыкъ этип жувмакъ – он бир; жувгъан бир саны кепгинче, бирдагъы санын жувмакъ – он эки; оьзге гишиге кёмек этдирмамакъ – он уьч; силкмамакъ – он дёрт; сувукълукъ болмагъан сонг, жувгъан ерлерин къольявлукъ йимик зат булан ишип,

ГЪАМИС

Яратгъаныбыз сизин келпетигизге, барлыгыгыгызгъа, байлыгыгыгызгъа къарамай, Ол сизин ишлеригизге ва негетлеригизге къарай

кепдирмамакъ – он беш; сивак тартмакъ – он алты; жувунуп битгенде къыблагъа багъып, къолларын да гетерип:

«Ашгъаду ан ла илагъа иллаллагъу вагъдагъу ла шарика лагъу ва ашгъаду анна Мугъаммадан абдугъу ва расулугъу аллагъуммаъални минат-таввабина важъални минал мутаттагъгъирини важъални мин ибадика ссалигъина, субгъанака лагъумма ва бигъамдика ашгъаду ан ла илагъа илла анта астагъфирука ва атубу илайк» деп айтмакъ – он етти.

Намазгъа жувунмакъны сувунда исраплыкъ – макругъдур. Бир йилевке бир четверден кем болмамакъ – сюннет. Сивак тартмакъ, намазгъа жувунмакъдан оьзге дёрт ерде де сюннетдир: оьзюню ийиси алышырмакъ – бир, ухудан турмакъ – эки, намаз къылмакъ – уьч, Къуръан охумакъ – дёрт.

Амма ораза тутгъан гишиге тюшден сонг – макругъдур. Сивак тартмакъ, бармагъындан оьзге гъар тири зат булан ярайдыр. Амма инг яхшысы – сивак агъачдыр.

Къуръан охумакъ йимик затланы алдындан да, гъибат сэйлемакъ йимик затланы артындан да, намазгъа жувунмакъ – сюннетдир.

Намазгъа жувагъанда охуйгъан бир-нече дуалар бардыр.

Алагъа сюннет деп айтагъанлар да бар, тююл деп айтагъанлар да бар. Гъар нечик буса да, биз шоланы язайыкъ.

Бетин жувагъанда:

«Аллагъумма байид важгъи бинурика явма табъядду вужугъун ва тасвадду вужугъун» деп айтар.

Онг билегин жувагъанда:

«Аллагъумма аътини китаби биямини ва гъасибни гъисабан ясиран» деп айтар.

Сол билегин жувагъанда:

«Аллагъумма ла тутъини китаби бишимали ва ла мин ва раъи загъри» деп айтар.

Башына масгю этегенде:

«Аллагъумма гъаррим шаъри ва башари ала-н-нар» деп айтар.

Аякъларын жувагъанда:

«Аллагъумма сяббит къадамайя ала ссирати явма тазиллу фигъил акъдам» деп айтар.

Ай, дин къардаш!

Дагъы да артыкъ этмеге сюе бусанг, аввал къолларынгни жувагъанда: «Аллагъуммагъфаз ядайя ан маъа гъик» деп айтарсан.

Авзунга сув алагъанда:

«Аллагъумма аъинни ала зикрика ва шукрик» деп айтарсан.

Бурнунга сув алагъанда:

«Аллагъумма аригъни равигъатал жаннати» деп айтарсан.

Къулакъларынга масгю этегенде: «Аллагъуммажъални мина ллазина ястамиъунал къавла фаяттабиъуна агъсана» деп айтарсан.

Намазгъа жувунуп битгенде охулагъан дуабыздан сонг уьч керен: «Инна авзалнагъу» деген суратны охуп, пайгъамбаргъа салават салырсан.

Гъазирлеген Гъ. ОРАЗАЕВ
(Давами гелеген номерде)

ПАЙХАММАРНЫ ЯШАВУ

Магхаммат КЪАЗАНБИЕВ

Башы алдагы номерде

Мугхаммад алайгы ссаламгъа пайгхамбарлык гелген кюю

Мугхаммад алайгы ссалам кыркъ яшына ювукъ болганда, Гыраъ деген тавну анагына барып, Ибрагимни дининде Аллагъа къуллукъ этеген адаты бар эди. Сонг бу кыркъ яшына гирип, бугъар пайгхамбарлык гелди.

Шо анакъда тураганда, Жабраил малайик гелип гёрюндю: «Икъраъ!» (Оху!), – деди. Бу: «Охуп болмайман», – деди. Жабраил тутуп кысды, дагы да йибери: «Оху!», – деди. Мугхаммад алайгы ссалам: «Охуп болмайман», – деди. Дагы да баягылай этип: «Икъраъ бисми раббика лази халакъа» деп, Икъраъ деген бисмиллагъны 5 аятын охууду, яни маънасы: «Оху! Аллагъны аты булан, инсанны яратган къатган уюган къандан. Оху! Сени Аллагынг – бек сыйлы Аллагдыр. Озью инсангъа къаламны билдирди, дагы билмейген затларын билдирди» деген маънадыр. Аллагъ Тааладан башлап тюшген аятлар – бисмиллагъ, шу – «Икъраъ» болду54.

Сонг булар тавдан тюшюп, Жабраил алайгы ссалам аягын ерге урду, ерден булакъ сув чыкъды. Намаз жувунуп, эки ракаат намаз къылдылар. Пайгхамбаргъа: «Намаз деген шулайдыр», – деп, гёрсетди. Жабраил озью ёкъ болуп гетди.

Сонг пайгхамбар Жабраилни башлап гёргенде, аны гъайбатындан къоркъунуп, юреги атыла туруп, барып къатыны Хадижагъа айтды: «Иш шулай болду, гъали магъа бир кыйын гелмегей эди деп къоркъаман», – деди. Хадижа айтды: «Къайдан болсун, зат да болмас, валлагъ. Сагъа яхшылыкъ болса тююк, яманлыкъ болмас, – деди. – Неге? Сен рагъмулусан, къардашыкъ-ювукълукъ юрютесен, гъар кимден авурлукъну гётересен, хуюнг-оупкенг болмай, озьюнгден гишиге авурлукъ тиймей; озьюнге гишиден тийсе де, кююнгню башгъа этмейсен; къонакъны бек сыйлайсан, кыйын гелгенлеге кёмек этесен; гъеч сени, иншааллагъ, Аллагъ магърюм этмес!» – деди.

Сонг Хадижа муну алып баягы Варакъат Нафвал огълыгъа барды. Ол Варакъат къарт болгунча алдын бек халкъгъа кёмек этеген, йигит гиши болган. Гъали гёзлери де сокур болуп, къарт болуп тураган замандыр. Хадижат Варакъагъа: «Тынгла къардашынгны уланы айтган затгъа», – деди.

Варакъат: «Гъей къардашымы уланы Мугхаммад! Не гёрдюнг?» – деди. Мугхаммад: «Шулай бир малайик гелип, магъа оху деди», – деп, болган кюю айтды. Сонг Варакъат: «Ол Муса алайгы ссаламгъа ва башгъа пайгхамбарлагъа гелген «Намус»-дур, яни «Жабраилдир», – деди. – Ай аман Аллагъ, мени яш вакътим болгъай эди, мен сени вакътингде сав болгъай эдим. Сени къавумунг арасындан сени чыгъарырлар, сагъа кыйын этерлер», – деди. Мугхаммад алайгы ссалам: «Къавумум мени чыгъарырмы?» – деди. Варакъат: «Айгъай! Озокъда, сагъа болган иш болганлагъа, барыны да халкъы-къавуму душманлыкъ этип гелгенлер. Амма сени заманынга мен етсем чи, сагъа кёп уллу кёмек этер эдим», – деди.

Сонг узакъ яшамай Варакъат дюньядан тайды. Шо сагъат Хадижа разияллагъу ангъа муну пайгхамбарлыкын герти этип инанды.

Сонг Мугхаммад алайгы ссаламгъа тюш булан, вагъйу55 булан, озьюне пайгхамбарлыкын исбат болду. Жабраил дагы гелмей уыч йыл къалды.

Къатынлардан башлап иман салган – Хадижа разияллагъу ангъа болду. Сонг пайгхамбар озьюню ювукъларына да бу

Нюрлю таварих

Ас-Салам-фото

хабарны айтды. Алардан да бир-экилери иман салдылар. Уллу гишилерден чинк алдын пайгхамбарны герти этген – Абубакрин-Ссиддикъ разияллагъу ангъудур, яшлардан – Али разияллагъу ангъудур, азатлы къуллардан – Зайид Гъариса огълыдыр. Булардан сонг – Осман разияллагъу ангъу Аффан огълы ва Зубайр Авам огълы, Абдуррагъман Авф огълы ва Сайд Абивакъас огълы ва Талгъат Абдуллагъ огълы разияллагъу ангъум муслиман болдулар.

Абубакар разияллагъу ангъу бек гъакъыллы, уычу56 англаву, артыкъ гиши57 болмакъ саялы, Мугхаммад алайгы ссаламгъа пайгхамбарлык гелгенче де хачланы суймей эди, «бир гъакъ дин буса гирер эдим» деп ойлай эди; аввалдан берли пайгхамбарны инамлы, тюз гиши, гертичи деп бек артыкъ гёреди. Шону учун, шоссагъат иман гелтирди.

Мугхаммад алайгы ссалам уыч йыл халкъны яшыртгын динге чакъырды. Сонг Жабраил Аллагъдан аятлар гелтире башлады. «Аллагъ сагъа элчилик берди, гъали гёрюне чакъыр!» – деди. Сонг пайгхамбар гёрюне чакъырып йиберди.

Авал-башлап хачлагъа къуллукъ этмекден гери урады, хас Аллагъа къуллукъ этмекге, Аллагъны бирлемекге ва озьюн гертилемекге чакъырады, яни: «Ла илагъа иллаллагъ, Мугхаммадун расулулагъ», – деп айтмагъа буюрады. Аз-аз Жабраил гелтирген Къуръан аятланы да халкъгъа охуй эди.

Авалда иман гелтиргенлер аз болду. Къурайышлар: «Аталарыбызны дининден чыкъмайбыз, хачларыбызны ташламайбыз!» – деп, къабул этмей эдилер. Пайгхамбарны, башгъа муслиман болганланы инжтедилер. Буланы зулмуларына сабурлукъ этип, аста-аста ваъза-насыгъат этип, йымышакълыкъ булан динге чакъырады. Алдынгы яман адатларындан, эрши ишлеринден гери урады. Гъакъны-гертини айтмакъдан булардан къоркъуп тартырмай эди. Пайгхамбарлыкына алакат гёрсет дегенлеге «муъжизат»58 да гёрсетеди.

Сонг адамлар аз-аз имангъа геле башладылар. Бирлери, Къуръан аятланы эшитгенде: «Булар бир де адамны сёзюне ошаймай, амал ёкъ Аллагъдан гелген болур» деп; бирлери: «Бу Мугхаммад алайгы ссалам яшдан берли яхшы кылыкълы, таза юрекли, инамлы, оъмюрюнде бир де ялган айтмагъан, шо сёзю де герти болур» деп, бирлери: «Шо Мугхаммад чы бизин алдыбызда тувуп оьсген, бир ерге барып илму охумагъан, языв билмей; шу кюйдекенчи шулай илмулар гёрсете, гъикматлы сёзлер айта, пайгхамбарлардан хабар бере, сонг болажакъ затлардан хабар бере; шону гъаллары пайгхамбар болуп тююлесе, озьлюгюнден болмагъа амалгъа гелеген затлар тююл» деп, иман салдылар.

Шо ишлени герти кюйде инсап булан ойлагъан хыйлы адамлар имангъа гелди-

лер. Андан сонг Абу Убайда бину Абдуллагъ, Жаррагъ огълы Сайд Зайд огълы, Хаббаб Арт огълы, Абу Салма Абдул-Асад огълы, Осман Мазун огълы, Абдуллагъ Масъуд огълы, Билал Гъабаши, Сугъайб Руми, Аммар Ясир огълы, аны анасы Самийят, Умар разияллагъу ангъуну къызардашы Фатимат – муслиман болдулар. Чинк артда пайгхамбарны атасыны иниси Гъамзат да, Умар разияллагъу ангъу да муслиман болдулар...

Гъамзат Абдулмутаалиб огълыны муслиман болгъаны

Мугхаммад алайгы ссаламны пайгхамбарлыкыны алтынчы йылында, бир гюн Абужагъал Мугхаммад алайгы ссаламгъа къаршы болуп, яман сёзлер айтып мысгъыллап, хорлап, сёкдю. Мугхаммад алайгы ссалам бир зат да айтмай, сабурлукъ этип, гетди. Ол гюн Гъамзат уйде болмагъан экен, ахшам къайтып гелгенде, бир къараваш, Абужагъал пайгхамбаргъа этген ишни Гъамзатгъа айтган.

Гъамзат иман салмагъан буса да, агъасыны уланы учун бек ачувланып, Абужагъалны кёп къурайышлар жыйылган ерге чакъырып гелтирип: «Мени къардашымы сен не учун сёкдюнг?» – деп, окъ-жасы булан уруп, Абужагъалны башын ярды. Абужагъал буланы арасында бек агъа гиши болмакъ саялы, бирлери аны яны болуп, Гъамзатгъа урмагъа суйсе де, Абужагъал урма къоймай токътатды: «Гъамзатны къардашына тилим тийди, ачувланса да айып тююл», – деди.

Абужагъалны кыйыны – Гъамзат бусурман болур деп къоркъады. О саялы ону хатирине тиймедди. Неге? Ол биле эди: Гъамзат муслиман болса, муслиманлагъа уллу аркъа59 болажакъны. Ол Гъамзат алай юрекли къатты йигит, къурайышланы арасында бек абурлу, айтганы болагъан, сёзю оьтеген гиши эди.

Гъамзат, Абужагъалны башын яргъан сонг, пайгхамбарны янына гелип, озью этген ишни айтды. Мугхаммад алайгы ссалам: «Сен иман салсанг, бек шат болажакъ эдим», – деп, озьюню мурадны, сююнегегин Гъамзатгъа англады. Шоссагъат Гъамзат разияллагъу ангъу, Абужагъалгъа ачувгъа йимик, иман шагдадат гелтирип муслиман болду да къалды.

Муну булан муслиманлар бек къувватландылар.

54. Сыйлы Къуръанны 96-нчы («Сурат ул-алакъи» деген) бёлюгюнден беш аят.
55. Вагъйу – бир пикруну яда буйрукъну Аллагъны янындан пайхаммаргъа билдиривю, ачыкъ этив, тюшюндюрюв.
56. Итти.
57. Артыкъгиши – оър, уллу даражагъа етген адам деген маънада.
58. Муъжизат – бек тамаша, ажайып, гъайрангъа къалдыраган иш.
59. Аркъа – (мунда): аркъатаяв, озьюне таянмагъа болагъан гюч, кёмек, болушлукъ.
60. Гъар ким – кимесе бирев, ким буса да бир адам.
61. «Тагъа» – сыйлы Къуръанны 20-нчы сурасы.

ГЪАМИС

Къыямат гюн
сиз озьюгюз
сюеген адамлар
булан
болажакъсыз

Асгъаплардан Умар разияллагъу ангъу Хаттаб огълыны муслиман болгъаны

Гъамзат иман салганда, бусурманлар бек шат болдулар. Амма къурайышлар бек талчыгып: «Булай буса, бу Мугхаммадны иши бек уллу, гючлю болуп бара, бугъар бир гылла герек», – дедилер. Абужагъал: «Мугхаммадны оьлтюрмекден башгъа чара ёкъ. Гъар ким60 аны оьлтюрсе, мунчакъы алтын, тие-мал берирмен!» – деп, жыйылган халкъны къыздырды. О заман Умар озьюню йигитлигине базынып: «Ол ишни менден башгъа гиши этмес!» – деп, эретурду. Шоссагъат кылычын да тагъып, тувра Мугхаммадны оьлтюрмеге деп гетди.

Гетип бараганда, бугъар Абуваккъасны уланы Саъду ёлугъуп: «Умар! Къайсылайдыр?» – деди. Умар: «Мугхаммадны оьлтюрмеге!» – деди. Саъду: «Сен о ишден гиччисен-азсан, сен Мугхаммадны оьлтюрсенг, бану-гъашимлер, бану-зугърагълар сени сав къоярмыкен?» – деди. Умар: «Сен де Мугхаммадгъа алданып, ата динингни къойгъангъа ошайсан. Алай буса, башлап сени оьлтюрейим мен!» – деп, кылычын сувурду. Сонг Саъду: «Мен чи сенден къоркъмайман. Алгъамдуллилагъ иман да салганман», – деп, бу да кылычын сувуруп, бир-бирине урма тураганда, Саъду: «Алай буса, къызардашынг Фатиматны, гиевюнг Саидни-аланы неге къоюп тураган дагы сен?» – деди. Умар: «Алар иман салганму?» – дегенде, Саъду: «Озокъда, салганлар», – деди.

Сонг Умар, бну Саъдунда, Мугхаммадны да къоюп, тувра аланы оьлтюрмеге уьюне гетди. Оланы янында Артны уланы Хаббаб да болуп, «Тагъаны»61 охуп тураган болганлар. Хаббаб, Умарны гелеген тавушун эшитгенде, бир мююнге гирип яшынды. Сонг Умар уйге гирип: «О бозлайгъаныгъыз не зат эди мен сизден эшитген?» – деди. Булар: «Башгъа зат ёкъ, озьюбюз хабарлай эдик», – дедилер. Умар: «Сиз Мугхаммадны гёзбавчулугъуна гирген бугъайсыз», – деп, Саидни сакъалындан тутуп, тартып, экиси де ябушдулар.

Умар къувватлы болмакъгъа гёре, Саидни йыгъып, тешюне минип, соймагъа хыял этип тураганда, къызардашы гелип тайдырма къараган. Умар къызардашына да уруп, бетин ярып, къанатган. Сонг бу Фатимат бек ачувланып, Умаргъа: «Гъей Аллагъны душманы, Аллагъгъа бир деп иман салганым учун урамысан магъа? Мен гирген дин гъакъ дин буса да урамысан? Тап биз иман салганбыз деп иман шагдадат да гелтирип, эт бизге этегенинг бар буса», – деди. Сонг Умар бираз бузуп, къызардашыны бетиндеги къанны гёргенде, агъар языгы да чыгып, зат да айтмай, Саидни уьстюнден турду.

Гъазирлеген Гъ. ОРАЗАЕВ

(Давами гелеген номерде)

БИЛМЕ ГЕРЕК

Сайит-афанди
аль-Чиркави

Башы алдагы номерде

Къуръангъа гёре яшама башлайыкъъ

«Аль-Фатигъа» сураны къыйматлыгы

«Аль-Фатигъа» сураны мизантере-зелени бир янына салса, бирев янына Къуръанны озге янын салса, «Аль-Фатигъа» озге Къуръандан этти керенге авур тартажакъ, деп айтыла. Суфьяну Саври дейген бир арифун (Аллагъгъа берилген гиши) жамият намазда имам болган. «Аль-Фатигъаны» охуйганда ол эсден тайып къала. Эсине гелгенде огъар: «Не болду?» – деп сорай. Ол булай жавап бере: «Мен булай маънасы булангъы аягъа етишгенде: «Сагъа биз сужда къылабыз, я Аллагъ, ва Сенден кемеке тилей-биз», – къоркъуп йибердим Аллагъ магъа булай сораса деп: «Эгер Менден кемеке тилей бусанг, неге пачаланы посагъасына барасан ва неге докътурлагъа юрюйсен?» Яратгъаныбызны алдында уялгъанлыгъымдан эсден тайып къалдым».

«Аль-Фатигъа» сураны охуп битгенде, огъар байламай, айрыча «Амин» деп айтмагъа яхшы, демек, сюннет.

Пайхаммар ﷺ булай деген: «Жабрайыл малайик «Аль-Фатигъа» сурадан сонг мени «Амин» деп айтмагъа уйрете эди. Сонг ол булай деди: «Амин» деп айтмакъ кагъызда язылгъан затгъа мюгъюр салагъандай бола».

Али асгъаба да шо гъакъда булай деген: «Амин» – Аллагъны къулу Огъар дуа этгенде, тилегенде Яратгъаныбыз шогъар мюгъюр салагъандай бола».

Аллагъны Элчисини ﷺ гъадисинде булай айтыла: «Дуа охуйган гиши де,

шогъар «Амин» деп айтагъан гиши де – экевю де тилевню ортакъчылары. «Демек, «Амин» деп айтагъанлыкъ да дуа деп санала, неге тююл шону маънасы: «Аллагъ, къабул эт».

Пайхаммар ﷺ жамиятгъа булай деген: «Имам «Аль-Фатигъаны» ахырынчы аятин охуп битгенде «Амин» деп айтыгъыз, неге тююл шо вакътиде малайиклер де «Амин» деп айта. Малайиклер булан бирче «Амин» деп айтгъан гишини буса, алдагы гюнагълары гечиле».

Бугюнлерде бизин жамиятларда «Амин» деп имам ахырынчы аятны охуп битгенче де къычырып къоягъан гезиклер аз тююл. Шо яхшы тююл.

«Аль-Фатигъаны» ахырынчы аяты охулуп битгенде «Амин» деп айтмагъа герек айрыча намаз къылагъан гиши де, имамны артында намаз къылагъанлар да.

«Амин» деген сёздеги гъарпланы санавуна гёре, Аллагъутаала малайиклени ярата. Шо малайиклер «Амин» деп айтгъан саялы, Аллагъны алдында ону гюнагълары гечмекни тилей. Шолай деп айтыла.

Бирдагы айтыгъа гёре, Жабрайыл малайик Пайхаммаргъа ﷺ «Аль-Фатигъа» сураны алып гелгенде, ону янында 70 минг малайик болган. Бу сураны жумагюн

АС-САЛАМ-ФОТО

Маккада тюшюрген. Сонг «Аль-Фатигъаны» Мадинада да экинчилей тюшюрген болган деп айтыла.

Кайсар деген Византиялы императору Умар халипагъа йиберген кагъызында булай яза болган: «Биз Инжилде охугъан кюйде, ким шу етти гъарпы (фа, зо, щин, заль, хо, джим, са) ёкъ сураны охуса, шо женнетге гирежек. Инжилде биз шолай сураны тапмадыкъ. Сизин китабыгъызда шолай сура бармы?» Умар халипа бу кагъызын асгъабалагъа охугъанда, Каабын уланы Убаю асгъаба булай деген: «О, бусурманланы башчысы, шу етти гъарп ёкъ сура

ГЪАМИС

Лап
тарыкъсыз
гиши –
башгъа адам-
ны гъакъында
яманлыкълар
айтагъаны

– «Фатихатуль Китаб» («Аль-Фатигъа» сура). Шо заман Умар халипаны билегенин гъакъында Кайсаргъа жавап яза. Умар халипа къагъызын охугъанда Кайсар ислам динни къабул эте ва бусурман кюйде оьле.

Яратгъаныбыз Аллагъ Муса пайхаммаргъа булай деген (маънасы): «Мен Мугъамматны ﷺ уьмметине дёрт гъарп бергенмен: биринчи гъарп Тавратдан алынган, экинчиси – Инжилден, уьчюнчюсю – Забурдан ва дёртюнчюсю – Къуръандан». Муса пайхаммар: «Шолар не гъарплар?» – деп сорай. «Шо – «Амин», – деп жавапны ала. – Ким шо дёрт гъарпны охуса, дёрт де Китабны охугъан гишидей бола».

Пайхаммар булай деген: «Амин», – шо дёрт гъарп. Шоланы айтгъан гишини Аллагъутаала дёрт балагъдан сакълар. Биринчиси – гъакъ иманни тас этивден сакълар, экинчиси – Къыямат гюн Арасат авлакъда болажакъ къоркъунчукъдан сакълар, уьчюнчюсю – Сырат кёпюрден чыгъагъанда болажакъ къыйынлыкълардан сакълар, дёртюнчюсю – жагъаннемде даим турувдан сакълар».

(Давамы гелеген номерде)

СЫЙЛЫ ГЕЧЕ

Бараат гече

1 ◀◀ Биралим булай деген: «Гертиден де, кёкде малайиклени, ердеги бусурманланыки йимик, эки байрамы бар: малайиклени байрамлары – бараат гече ва къадар гече, бусурманланы буса – Ораза байрам ва Къурбан байрам. Малайиклени байрамы гече, неге тююл олар юхламай, бусурманланы байрамы буса, олар юхлайгъан саялы – гюндюз».

Башгъа алим шо гъакъда булай айтгъан: «Яратгъаныбыз Аллагъ бараат гечени ачыкъ этип, къадар гечени буса, яшыргъаныны гъакъылы – къадар гече рагъмулукъну, гечивню ва жагъаннемден къутгъарывню гечеси экенде. Ону Аллагъутаала яшыргъан, шогъар таянмасын учун ва таяным озъ озъюн парахат этмесин учун. Яратгъаныбыз бараат гечени бу гече гъукму чыгъарывню ва алданокъ белгиленивню, ачыву чыгъывню ва рази къалывню, къабул этивню ва гери урувню, етишеген ва яхшы ишлени къабул этеген, насипни ва талайсызлыкъны, рагъмулукъну ва яхшылыкъны гечеси экенге ону ачыкъ этген. Биревлер бу гече насипли бола, башгъалар буса рагъмулукъдан йыракъ къала, биревлер шабагъатлана, башгъалар жазасын ала, биревню биябур эте, башгъасыны абурун кёкге чюе...»

Имам Субуки тафсирлеринде булай яза: «Гертиден де, бу гече сав йылы гюнагъларын чая, жума гече бир жуманы гюнагъларын чая, къадар гече – сав оьмюрню гюнагъларын чая». Демек, бу гечелер юхламай ибадатда йиберсе, гюнагъланы чайывгъа себеп бола ва шо саялы бараат гечеге гюнагъланы чаягъан гече деп айта.

Мунзирий етишдирген

Пайхаммарны ﷺ бу гъадиси саялы, бу гечеге яшавну гечеси деп де айта: «Байрам гечени ва шагъбан айны ортасыны гечесин ибадатда йиберген гишини юреги оьлмес юреклер оьлеген гюн».

Шо кепде бу гечеге шапаатны гечеси деп де айта, неге тююл шо гъакъда булай айтылгъан: «Пайхаммар ﷺ Аллагъутаалагъа 13-нчю гече шапаатлыкъ этмеге тилегенде, Яратгъаныбыз огъар уьчевге шапаатлыкъ берген, сонг Пайхаммар ﷺ 14-нчю гече шапаатлыкъ этмеге тилегенде, Яратгъаныбыз огъар отузавгъа шапаатлыкъ берген, 15-нчи гече де Пайхаммар ﷺ тилевню такрарлагъанда, Яратгъаныбыз огъар бары да уьмметге шапаат этмеге ихтияр берген, Аллагъдан тюелер йимик къачгъанлардан къайры». (демек, гюнагъ ишлер эте туруп, Аллагъгъа йыракъ болганлар).

Имам Агъмат тапшурган бу гъадис саялы, о гечеге гечивню гечиси деп де айта: «Гертиден де, Яратгъаныбыз Аллагъ шагъбан айны ортасындагы гече Оьзюню къуллерына багъа ва Ер юзюндегилени барысын да гюнагъларындан гече, эки адамдан къайры. Шолар – бутпереслер (многобожники) ва къардашы булан эришип, юрегинде огъар оьчлюк сакълыйганлар».

Бу гечеге азат этивню гечеси деп де айта. Шо гъакъда Ибну Исгъакъ ва Анас етишдирген гъадисде де айтыла. Айшат Пайхаммарны ﷺ булай сёзлерин тапшура: «О, Айшат, сен билмеймисен шо гече – шагъбан айны гечеси? Гертиден де, Яратгъаныбыз Аллагъ жагъаннемден шончакъы къулун азат эте къойну уьстюндеги тюклерини

санавуна гёре, алты гюп адамдан къайры: даим эсиртеген затны къоллайгъанлардан, ата-анасына тынгламайгъан ва олагъа зарал этегенлерден, зиналыкъны къоймай юртегенлерден, къардашлыкъ ва къурдашлыкъ къатнавну къоягъанлардан, питне салагъанлардан, ёкъ затны айтып юрюгенлерден къайры».

Ата бну Ясар етишдирген бу гъадис саялы бу гечеге пайлавну гечеси деп де айта: «Шагъбан айны ортасындагы гече гелгенде, ажжалны малайигине гележек шагъбан болгъанча оьлежек гъаркимни атын язып бере. Гертиден де, Аллагъны къулу терек орната, къатын ала, уьй тюзе ону аты буса, оьлгенлени арасына гийирилип битген ва ажжалны малайиги ону жанын алмакъгъа буйрукъ гелгенче къарай».

Шо кепде Пайхаммар ﷺ булай деген: «Шагъбан айны ортасындагы гече гелгенде сиз ибадатгъызын артырыгъыз ва экинчи гюн ораза тутугъуз. Гертиден де, Кдуратлы Аллагъ булай дей: «Гечмекни тилейгенлер бармы экен, Мен ондан гечер йимик? Сыналагъа тарыгъанлар шолардан къутулма сююп Магъа тилейгенлер бармы экен? Рызыкъы тилейгенлер бармы экен, Мен шону берер чакъы?» Шо кепде, Яратгъаныбыз тюрлю-тюрлю тилевлери бар адамланы эсгере, танг къатгъанча».

«Берекет» деген китапда булай язылгъан: «Гертиден де, жинлер, къушлар, жан-жаныварлар ва денгиздеги балыкълар шагъбан айны ортасында ораза тута». «Икна» деген китапда буса булай айтыла: «Гертиден де, Жабрайыл малайик Пайхаммаргъа ﷺ гелип,

булай деген: «О, Мугъаммат ﷺ, бу гече къасткъыл! Гертиден де, бу гече яхшы муратлар яшавгъа чыгъа». Ва Пайхаммар ﷺ къасткъыла, огъар Жабрайыл малайик бир дагы керен гелип, булай дей: «О, Мугъаммат ﷺ уьмметингни сюндюр! Гертиден де, Яратгъаныбыз Аллагъ оьзюне ёлдаш къошмакъдан уллу гюнагъдан сакълангъан бары да уьмметиндегилени гюнагъларындан гечген!» Арты булан булай да къошгъан: «Башынгни гётер!» Пайхаммар ﷺ башын гётере ва женнетни къапулары ачылып гёре. Биринчи къапуларда тургъан малайик булай чакъырыв эте болгъан: «Бу гече рукугъгъа тюшген гишиге – сююнч»; экинчи къапулардагы малайик булай чакъырыв эте: «Бу гече сужда этген гишиге – сююнч»; уьчюнчю къапулардагы малайик булай айта: «Бу гече дуа этегенлеге, тилейгенлеге – сююнч»; дёртюнчю къапулардагы малайик булай дей: «Бу гече Аллагъдан къоркъуп йылайгъанлагъа – сююнч»; бешичи къапулардагы малайик булай билдире: «Бу гече нечик буса да яхшы иш этген гишиге – ссююнч»; алтынчы къапулардагы малайик булай сорай: «Тилевюне жавап алма сююп, тилейгенлер бармы?»; еттинчи къапулардагы малайик де сорай: «Гюнагъларын гечмеге сююп, тилейгенлер бармы?» Сонг Пайхаммар ﷺ булай деп сорай: «О Жабрайыл, бу къапулар къачан болгъанча ачыкъ болажакъ?» Ол да булай жавап бере: «Танг къатгъан чакъы заман болгъанча» ва арты булан къоша: «Гертиден де, Яратгъаныбыз Аллагъ къойну терисиндеги тюкню санаву чакъы адамны жагъаннемден къутгъаражакъ».

«Равзуль афкар» деген китап-

да булай хабар бар: «Бир гезик Иса бну Марьям бир тавну къырындан оьткуп барагъанда, тавну ичинде акъ ташны гёрюп, ону айланасында айланмагъа башлай, къарап, тамаша болуп. Яратгъаныбыз Аллагъ шо заман огъар булай сёзлер тюшюре: «Гъали гёренингден эсе дагы да бек гъайранлыкъны Мен сагъа гёрсетгенни сюемисен?» Иса пайхаммар: «Сюемен», – дей. Шо заман таш сынып, ону ичинде адам бола, къолунда яшыл асатаягы ба долуп, юзюм борланы къырында. Ол адам: «Бу мени гъар гюнлюк ашым», – деген. Иса пайхаммар: «Аллагъгъа бу ташны ичинде нече йыл ибадат этесен?» – деп, огъар сорай. Ол да: «400 йыл», – деп, жаваплана. Иса пайхаммар о заман булай дей: «Я, мени Аллагъым, шу адамдан эсе яхшы дагы биревню де Сен яратгъандыр деп эсиме гелмей». Яратгъаныбыз Аллагъ огъар булай деген: «Мугъамматны ﷺ уьмметиндеги адам шагъбан айны ортасындагы гече къылгъан эки ракаатлыкъ намаз Мени учун бу адамны 400 йыллыкъ ибадатындан эсе артыкъ». Иса пайхаммар шо заман: «Мен де Мугъамматны ﷺ уьмметинден болгъай эдим», – деген.

Абулазиз Дарини дейген шайых булай айтгъан: «Ибадатны тюз юрютген гишилер – тасбигъ намазны даимлашдыргъанлар». Шо саялы, бу ва озге сыйлы гечелер тасбигъ намаз къылсакъ бизге де яхшы болажакъ».

Ата бну Ясар булай айтып гетген: «Къадар гечеден сонг шагъбан айны ортасындагы гечеден сыйлысы ёкъ ва шо гече тилевлер-дуалар къабул этиле».

Шо гечени ибадатда йибермеге бизге Аллагъутаала гюч берсин! Амин.

МОБИЛЬНЫЙ БАЙЛАВЛУКЪ

Къатыным намазын я къоя, я башлай. Ол айтагъан кюйде, Аллагъа намазын къоймай юрютмекни тилей. Яратгъаныбыз ону дуасын къабул этерми ва мен озьюм не этмеге герекмен?

– Намазны, озокъда, къоймагъа бир де ярамай. Шогъар бек жаваплы янашмагъа тарыкъ ва шо гъакъда Аллагъа тилейгени де дурус. Эри буса, заманында намаз да къылып, озьюню уялгую булан, насигъаты булан къатынына кѐмек этмеге герек.

Эрини алдында явлукъсуз юрюмеге яраймы?

– Эрини алдында да, махрамны алдында да явлукъсуз юрюмеге ярай, гюнагъ тюгюл, тек яхшысы явлукъ байлар, неге тюгюл малайиклер тюк ачылгъан уйге гирмей.

Къызыашлар не чагъындан тутуп явлукъ байламагъа герек?

– Намаз къылмагъа заманы гелгенден тутуп, къызыашлар явлукъ байламагъа борчлу. Шо заман деп биринчи гъайизи гелген вакъти санала. Амма ата-анасына борч бола къызына 7-8 йылдан явлукъ байлатдырмагъа ва озге борчланы этдирип уйретмеге.

Къуръанны орусча таржумасын намазы булан охума яраймы?

– Къуръанны таржумасын этмеге де, охумагъа да ярамай, неге тюгюл о Аллагъны къаламы болмай, таржумачыны сѐзю бола, кѐп хата да бола, тюз маъна чыкымай да бола, намазны буса, янгыз арап тилде къылмагъа герек.

Аявлу охувчулар, янгы рубрикабызгъа SMS-лер геле.

Тюнде шоланы беребиз. Гележекде де шу номерге язмагъа боласыз: 8928 680-55-01

Сиеген эсли яшлагъа дарман бармы?

– Бу сорава булан тийишли докторлагъа бормагъа яхшы.

Магъа 33 йыл бола, 10 йылны ичинде намазны 4 керен башлап, 4 керен къойгъанман. Магъа бек гюнагъ боламы?

– Намазны къылмайгъанлыкъ да, ону къоюв да уллу гюнагълардан санала. Шону къоймай къылмакъ – бусурман гишини аслу борчларындан, тезлик булан телеп тайдырмагъа герек.

Уйде ичеген адам бар туруп намаз къылмагъа яраймы?

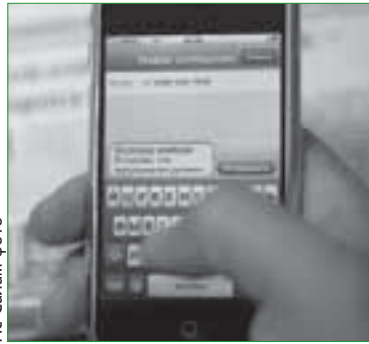
– Озокъда, ярай ва герек. Намазны къоймагъа бир шарт да ъкъ.

Абзарда бѐрюню сакълама яраймы? Сакъласа не бола?

– Шариатда бѐрюден гери урулагъан зат ъкъ, итге болса тюгюл.

Ичмежекге, тартмажакъгъа ант этген эдим. Сѐзюмню тутуп болмадым. Гъали не этейим?

– Ант этмесе де, ичмеге, сигарет тартмагъа ярамай, гюнагъ иш. Энни устю-устьюне къошулгъан эки гюнагъ ишге гъакъ юрекден гѐкюнме де, гѐкюнюп, товбагъа да туюшуп, шоланы такрарламакъдан сакъланма герек. Антны бузгъан саялы кафарат телеме де тарыкъ.

АС-Салам-фото

Яшлар къарсалатгъанда, не де айтып къоябыз. Шо яраймы?

– Озокъда, ярамай ва тилден гелеген гюнагълагъа айсенилик булан янашмай, тергевлю болма тарыкъ, айрокъда налатлаван сакъланма тарыкъ. Пайхаммар * да айтгъан кюйде, ата-анасыны алгышы да, къаргышы да етишмей къалмай. Шо саялы къаргыш гери урулгъан.

Абзарда ит, мишик сакъласа яхшымы?

– Мишикни уйде сакълама ярай, итни буса янгыз къаравул яда гъав учун сакълама бола. Амма шоллагъа динибиз языкъсынуп янашмагъа уйрете.

Исламский школагъа 7-нчи класдан сонг охума салса, 9-нчу класны битген деп аттестат берилеми?

– Шо гъакъда бу исламский школагъа барып сорамагъа герек.

СОРАВ-ЖАВАП

– Бир мазгъандан башгъасына чыкъма яраймы?

– Бир мазгъандан башгъасына чыкъма ярай, демек, олар бары да тенг санала, тек башгъасына чыгъагъанда алдагысын сѐкмеге ярамай ва янгы чыкъгъанына гъажатлы шартланы билмеге тарыкъ. Шо кепде талфикден де сакъланма тарыкъ, демек, бир шариат масъалада башгъа-башгъа мазгъапланы ълларын булгъама ярамай, дагъы ъгъесе ибадат саналмай.

– Мени бир тиштайпа танышым къарт болгъанча хиджаб байлап юрюген сонг, гъали ону юрютмей. Шолай этмеге яраймы дагъы?

– Бу къатынгиши оьмур бою уй кзуруп, энни ону бузмагъа

АС-Салам-фото

башлагъан адамгъа ошай. Шолай этмеге оьгар да, озгелеге де бирдокъда ярамай. Шогъар атив этип насигъат этсе яхшы болур.

– Оьлю саялы къабурларда Къуръан ва салават охумакъ учун ону къардашларындан ихтияр ала турмагъа тарыкъмы?

– Њкъ, шолай ихтияр алмагъа тарыкъ тюгюл, неге десе шогъар багышланып охулгъан Къуръан да, салават да бизин якъдан оьлюге садагъа деп гъисаплана.

– Гече савут-сабаны жувмагъа яраймы?

– Алимлены китапларында гече савут-саба жувмагъа ярамай

деп айтылмай, уьстевюне, савут-сабаны нас кюйде къойма туюшмей деп белгилене, неге тюгюл аврулагъа ва пакъыр яшавгъа гелтирмеге бола.

– Имам гѐбин къыягъанда, гѐлинини къардашлары болмагъан сонг, оьгар вали де болуп, ону озью эрге де бермеге боламы?

– Эгер гѐлинини ата янындан эркек къардашлары ъкъ буса, имам валини орнун да тутуп, гѐбин къыймагъа, озокъда, бола.

– Къатынгишилеге Аллагъны аты язылгъан тагъымчакъланы такъмагъа яраймы?

– Аллагъны аты язылгъан тагъымчакъланы къатынгишилеге такъмагъа ярай, тек гъажатханагъа гирегенде шоланы чечмеге тарыкъ бола.

– Къыямат гюнде гъар адамны ишлери мизанларда чегилегенде, бусурман адамны яман ишлери авур тартып, ол жагъаннемге туюше, шонда даим къаламы?

– Њкъ, бусурман адам гюнагълары саялы, жагъаннемге туюше де, онда даим къалмас. Гъадисде айтылагъан кюйде, юрегинде бюртюк чакъы иманы барлар да, жагъаннемден чыгъажакъ. Амма Аллагъ суюсе, гюнагълыны да жагъаннемге гийиртмей, тувра женнетге йибермеге бола.

На все воля Аллаха ﷻ, и к Нему мы все будем возвращены. Коллектив Духовного управления мусульман Дагестана и редакция газеты «Ас-Салам» выражают глубокое соболезнование муфтию Дагестана Ахмаду-хаджи Абдулаеву в связи с кончиной двоюродной сестры Патимат. Да смилуется над ней Аллах ﷻ и сделает ее обитательницей рая! Амин.

На все воля Аллаха ﷻ, и к Нему мы все будем возвращены. Коллектив Духовного управления мусульман Дагестана и редакция газеты «Ас-Салам» выражают глубокое соболезнование заместителю муфтия Дагестана Ахмаду-хаджи Магомедову в связи с кончиной сестры Патимат. Да смилуется над ней Аллах ﷻ и сделает ее обитательницей рая! Амин.

На все воля Аллаха ﷻ, и к Нему мы все будем возвращены. Коллектив Духовного управления мусульман Дагестана и редакция газеты «Ас-Салам» выражают глубокое соболезнование редактору аварского издания газеты «Ас-Салам» Яхье-хаджи Магомедову в связи с кончиной матери. Да смилуется над ней Аллах ﷻ и сделает ее обитательницей рая! Амин.

РУЗНАМА

АВГУСТ (ШАГЪБАН)

дни	утрен.	восх.	обе-денный	после-обед.	вечерн.	ночн.
1	3.37	5.38	12.55	16.52	20.14	21.58
2	3.39	5.40	12.55	16.52	20.13	21.56
4	3.43	5.41	12.55	16.51	20.10	21.53
6	3.47	5.44	12.55	16.50	20.07	21.50
8	3.50	5.46	12.55	16.50	20.05	21.47
10	3.52	5.48	12.54	16.48	20.03	21.42
12	3.55	5.51	12.54	16.47	20.00	21.39
14	3.58	5.53	12.54	16.46	19.58	21.35
16	4.01	5.55	12.52	16.44	19.55	21.30
18	4.05	5.58	12.53	16.43	19.52	21.27
20	4.08	6.00	12.52	16.41	19.48	21.22
22	4.12	6.02	12.52	16.40	19.45	21.18
24	4.14	6.04	12.51	16.38	19.43	21.15
26	4.18	6.07	12.51	16.36	19.39	21.11
28	4.21	6.09	12.50	16.34	19.36	21.06
30	4.25	6.11	12.50	16.33	19.33	21.10

ДАГЕСТАНСКИЙ ИСЛАМСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ имени шейха Мухаммада-Арифа и МЕДРЕСЕ имени шейха Мухаммада-Арифа

объявляют дополнительный прием абитуриентов на 2008/09 учебный год.

В Дагестанский Исламский Университет принимаются юноши и девушки, имеющие среднее (полное) общее образование (11 кл.), в Медресе – основное общее образование (9 кл.).

Поступающие проходят следующие испытания:

1. Русский язык (диктант).
2. Комплексное собеседование.

Перечень документов, необходимых для поступления в Университет:

- Аттестат о среднем (полном) общем образовании.
- Копия паспорта.
- Фотокарточка (3x4) – 5 шт.
- Медицинская справка (форма Ф086).
- Прививочный сертификат (форма Ф156/у-93).
- Рекомендация от имама мечети или руководителя религиозной организации по месту жительства абитуриента.

Для поступления в Медресе:

- Документ об основном общем образовании (9 кл.) + копия.
- Копия паспорта – 2 шт.
- Фотокарточка (3x4) – 5 шт.
- Медицинская справка (форма Ф086).
- Прививочный сертификат (форма Ф156/у-93).
- Рекомендация от имама мечети или руководителя религиозной организации по месту жительства абитуриента.

Прием документов с 01 по 16 августа 2008 г.

Экзамены – с 18 августа.

Обращаться по адресу: РД, г. Махачкала, ул. Дахадаева, 136 (район Центральной Джума-мечети), тел.: (8722) 67-55-08.

Учредитель

Благотворительный фонд «Путь». Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакционный совет

Председатель редакционного совета муфтий РД Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ Мухаммадханафи-хаджи ГАМЗАТОВ

Редактор

Азиз МИЧИГИШЕВ

Компьютерная группа

Асият ХАНОВА
Ахмед МАГОМЕДОВ
Гульнара АБДУЛАЕВА

Менеджер

Мухаммад ХИРИЯСУЛАЕВ

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору за соблюдением законодательства в сфере массовых коммуникаций и охране культурного наследия по ЮФО (г. Ростов-на-Дону).

Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 10-6401 от 15 декабря 2006 г.

Индекс 51325

При перепечатке ссылка обязательна.

Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам». Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20.

Заказ № _____

Сдано в печать 24 июль 2008 г. Тираж 3400 экз.

Адрес редакции

367015, РД, г. Махачкала, ул. М. Ярагского, 128. Тел.: (8722) 61-00-64.

По вопросам подписки и доставки обращаться по телефонам: по Республике Дагестан — 8-988-699-28-24 по г. Махачкале — (8722) 914-222.

E-mail: info@assalam.ru; www.assalam.ru